

ИНФОРМАЦИЯ
за изпълнението на Пилотната образователна програма
„Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие.
Отворени съдилища и прокуратури”
през учебната 2014/2015 година

Пилотната образователна програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие.Отворени съдилища и прокуратури” е реализирана в изпълнение на решение на ВСС по протокол №34/23.07.2014г. , сред ученици с цел повишаване на информираността им за структурата, функциите и значението на съдебната власт в Република България. С посоченото решение ВСС одобри концепцията на Пилотната образователна програма и споразумение за сътрудничество с Министерство на образованието и науката (МОН).

Пилотната образователна програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури.” е реализирана през учебната 2014/2015година в периода октомври-юни и обхваща обучението на ученици от 10 клас на общообразователни училища, предложени от МОН.

Инициативата за разработване и провеждане на Програмата е на Комисия „Публична комуникация”, която възлага на дирекция „Международна дейност” в АВСС да извърши проучване за организирането и резултатите на програмата „Отворени съдилища” в Унгария. Въз основа на получената информация е предложен проект на концепция за Пилотна образователна програма сред ученици в България.

Концепцията е приета от Комисия „Публична комуникация” и е иницирана работна среща с представители на Министерството на образованието и науката за определяне на параметри и възможности за провеждането ѝ. По предложение на МОН е подписано споразумение за съвместна работа, като гаранция за по-висока ефективност в постигането на поставените цели.

През месец август административните ръководители на Софийски градски съд, Софийска градска прокуратура, окръжните съдилища и окръжните прокуратури са уведомени за подписаното от ВСС и МОН споразумение за провеждане на Пилотната образователна програма през учебната 2014/2015г. в 27 пилотни училища в градовете, в които има окръжни съдилища и прокуратури, включително гр. София, в рамките на учебната програма по „Етика и право” за 10 клас. На административните ръководители е предложено да определят наставници и лектори, съгласно Концепцията, да установят контакт с регионалните инспекторати по образованието и пилотното училище във всеки град за разработване на програма с конкретни лекции, определяне на дати за провеждането им и за посещения в съответните съдилища и/или прокуратури. Магистратите и съдебните служители включили се като лектори и наставници участват доброволно и безвъзмездно.

Предоставеният от МОН списък на училищата, предложени от регионалните инспекторати по образованието за включване в Пилотната образователна програма е предоставен на органите на съдебната власт, заявили желание за участие в Програмата. През месец септември във Висшия съдебен съвет е получен от Министерството на образованието и науката списък на утвърдените училища за участие в Програмата, като същият е изпратен до Регионалните инспекторати по образованието, ангажирани да оказват съдействие за осъществяване на контакт с училищата и координация при провеждането ѝ.

През месец септември от административните ръководители на органите на съдебната власт – участници в Пилотната програма е изискана информация относно

определените отговорници от съответния съд и прокуратура, лекторите по теми, датите и часовете на провеждане на лекторските часове, както и съответните класове/паралелки, които са уточнени от конкретните отговорници/наставници и директори на посочените училища. Информация е предоставена от 41 органи на съдебната власт.

На 04.11.2014 г. е проведена среща на членовете на Комисия „Публична комуникация“ със заместник-министъра на образованието и науката Ваня Кастрева за обсъждане на конкретни проблеми и затруднения в осъществяването на Програмата. Обсъдена е събраната от ОСВ справка с информация за констатирани проблеми и затруднения, като копие от нея е предадено на г-жа Ваня Кастрева. В резултат МОН предостави списък с имената и телефоните на експертите от регионалните инспекторати на образованието, ангажирани с контролни функции по изпълнение на Програмата, който е сведен до знанието на участниците - органи на съдебната власт.

През месец юни 2015 г. Комисия „Публична комуникация“ изиска информация за постигнатите резултати по Програмата, като отчети предоставиха 46 органи на съдебната власт, в т.ч. Софийски градски съд, Софийска градска прокуратура, 23 окръжни съдилища и 21 окръжни прокуратури.

Участие в Пилотната програма са отчетели Софийски градски съд, окръжните съдилища в градовете: Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово/Севлиево, Добрич, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Перник, Плевен, Разград, Русе, Силистра, Сливен, Смолян, Софийски окръжен съд, Хасково, Шумен, Ямбол, от Софийска градска прокуратура и окръжните прокуратури в градовете: Благоевград, Бургас, Велико Търново, Видин, Враца, Добрич, Кърджали, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Сливен, Окръжна прокуратура София, Стара Загора, Хасково, Шумен и Ямбол.

Интерес за участие в Програмата е проявен от Административен съд – Ямбол.

Извод:

Въз основа на обобщението и анализа на получените отчети от органите на съдебната власт се налага **извод, че са постигнати очакваните резултати** - учениците са получили полезни знания, съвети, напътствия и са повишили правната си култура.

Десетокласниците са проявили завишен интерес към правото, свързано с конкретни проблеми на децата и с пряката му приложимост в личния им живот, което води до формиране на практически житейски умения у тях. Посочено е, че формирането на правна грамотност и култура сред подрастващите ще доведе до мотивация те да спазват законите. Лекциите за правосъдната система са представлявали особен интерес за учениците, които възнамеряват да кандидатстват право, а активният диалог с магистратите е бил в помощ за тяхното професионално ориентиране.

Оценка за изпълнението:

Всички съдилища и прокуратури дават висока оценка за полезността на Програмата, чрез която са обогатени познанията на учениците за съдебната власт. Позитивно се оценяват концепцията на Пилотната програма успешното ѝ реализиране и постигнатите резултати. Коментира се, че учениците са получили полезни и необходими познания и житейски съвети, повишена е правната им култура и уважението към законите. Подрастващите са направили изводи по проблеми на децата, пряко свързани с личния им живот. Обосновава се необходимостта от аналогични проекти в бъдеще. .

Органите на съдебната власт отчитат, че при осъществяването на проекта се е повишило доверието в правосъдието и аудиторията е била провокирана да търси

различни източници с информация за правораздавателната система. Проектът е определен като успешно начало на една бъдеща обществена дейност на съдилищата и прокуратурите.

Пилотната образователна програма е изпълнила поставената цел да повиши информираността на младите хора за структурата, функциите и значението на съдебната власт в Република България и да допринесе за формиране на тяхната правна култура. По този начин тя е съдействала за повишаване на доверието в съдебната власт и за подобряване на публичния ѝ образ.

Най-интересни за учениците са били темите за професиите на магистратите, провеждането на съдебно заседание и „Как да защитим правата си”.

Констатираните от съдилищата и прокуратурите затруднения са свързани с:

- установяване на първоначален контакт с училищата;
- представяне на правната материя на достъпен език за учениците, които не са запознати или се затрудняват да възпроизведат правни понятия;
- темите са широкообхватно формулирани и съдилищата и прокуратурите срещат трудности при адаптирането им към изучавания по „Етика и право” материал /особено за процесуалните закони/;
- присъствието на учениците на съдебно заседание противоречи на чл. 265, т. 1 от НПК;

Предвид възможността за продължаване на Пилотната програма, както и с цел нейното надграждане и развитие са отправени следните предложения:

- **за съдържанието на Пилотната образователна програма:**
- 1. За целесъобразност лекционният курс да протича паралелно с учебните занятия по право. Предлага се МОН да съобрази учебните си планове с лекциите, тъй като при провеждане на програмата в първия учебен срок, учениците не са изучавали предмета „Етика и право” и нямат никакви познания за съдебната власт;
- 2. Да се актуализира съдържанието на предмета „Етика и право”, като законово и официално в учебния час бъде включено участие на специалисти по съответната тема;
- 3. Да се засили участието на учениците в разработването и представянето на темите, като им се даде възможност да представят своите виждания за разрешаване на конкретни правни проблеми;
- 4. Лекционните теми да бъдат насочени към конкретните интереси на децата от тази възрастова група и да бъдат с по-голяма практическа насоченост;
- 5. Да се предвидят допълнителни беседи и мероприятия, свързани с младежката престъпност, като превенция на същата;
- 6. Да се насочи вниманието на подрастващите към престъпни прояви, характерни за съответната възрастова група – управление на МПС без документ за правоспособност, държане и разпространение на наркотични вещества, кражба и други;
- 7. Да се наблегне в обучението на представянето на конкретни казуси за решаване в съдебната зала чрез симулативни процеси;
- 8. Да се включат теми, свързани с практически въпроси като: „кога, как и защо задържат органи на МВР, какво е Указ за борба с хулиганството и със спортното хулиганство, Какво е детска педагогическа стая” /въпроси за това са поставяли учениците/;

9. Полезно би било изготвянето на помагало, писмени разработки или други помощни материали за магистратите, работещи по програмата, които да се съгласуват с педагог;
10. Да отпадне темата „Присъствие в съдебна зала при провеждане на съдебно заседание”.

- за начина на провеждане на Програмата:

1. Да се предостави на органите на съдебната власт право сами да определят училище – партньор при изпълнение на проекта;
2. Програмата да се насочи към всички учебни заведения в конкретната община, с цел обхващане на по-голям брой участници;
3. Да се промени фокус-групата с ученици от 12 клас, изучаващи „Свят и личност”;
4. Да сформира група от 20-30 ученици от 10 и 11 клас от всички училища, които имат намерение да кандидатстват „Право”. След първоначалното обучение тази група да бъде обучена да провежда симулирани наказателни процеси под ръководството на магистрат в съдебна зала;
5. Да се предвидят часове за учениците от 5 до 11 клас по един път месечно в часа „Час на класа”;
6. Да бъде запазен и доразвит избраният подход за информизиране на учениците от горните класове за функционирането на съдебната система, като обхване по-широк кръг учебни заведения, а при възможност – всички такива;
7. При реализирането на програмата да бъде разширен кръгът на участващите съдии и прокурори;
8. Да се предвиди бюджет, който да покрие лекторските часове на съдиите и прокурорите, тъй като подготовката за тях изисква събиране на материали и „превеждането им” на достъпен за учениците език.
9. Да се предвиди бюджет за помощни/нагледни материали за лекциите и за награди на учениците.
10. Да се увеличи броят на провежданите занятия, свързани с наказателното и авторското право, като се включат казуси от съдебната практика;
11. Да се използват мултимедийни презентации, повече нагледни и помощни материали.

Установени Добри практики:

1. Повечето съдилища и прокуратури са обобщили наученото от учениците чрез симулирани съдебни процеси по наказателно дело и проведени дискусии. Например, ОС Враца и ОП Враца са провели симулиран съдебен процес с участие на ученици от 10-ти клас, в който е представено гражданско дело по спор за родителски права;
2. ОС Пловдив и ОП Пловдив, както и ОС Бургас и ОП Бургас са изработили и връчили на участниците в заключителното мероприятие „Сертификат за отлично представяне”;
3. ОС Сливен и ОП Сливен, са включили в изпълнението на проекта и Административен съд Сливен, като лекцията за особеностите на гражданския, наказателния и административния процес е изнесена от председателя му в съдебна зала на Административен съд Сливен;
4. ОС Благоевград и ОП Благоевград са провеждали след всяка лекция анкета с учениците, с цел получаване на оценка за полезността ѝ. Чрез анкетите са обобщени предложения от учениците с цел по-висока ефективност на

- програмата. Организирана и проведена с учениците – участници в пилотната програма, е кръгла маса на тема „Наркотици, рисково поведение и правосъдие“;
5. ОС Бургас и ОП Бургас предлагат добра практика при провеждане на заключително мероприятие чрез организираната викторина. Предоставят регламент за провеждането ѝ и сертификат за участие в нея. На класирания на първо място отбор е връчена награда купа, както и индивидуални подаръци на участниците в отборите, класирани на първо и второ място. Предоставени са прессъобщения и медийни публикации за Програмата.
 6. ОС Варна е симулирал в съдебна зала събития, предмет на различни съдебни дела, след което е проведен разговор по възникналите въпроси.
 7. ОС Пазарджик и ОП Пазарджик са открили програмата с пресконференция за местните журналисти, на която са представени планът за провеждане на занятията, целите на програмата и начинът на реализирането ѝ. Брифинг е проведен от ОС Хасково и ОП Хасково.
 8. ОС Перник и ОП Перник са разработили входяща и изходяща анкета по Програмата. Първата е с въпроси за познанията на учениците за съдебната система и за техните очаквания от реализирането на проекта, а с втората се установява удовлетвореността им от получените знания. Предоставени са „Анкетна карта за предварително проучване“ и „Анкетна карта“. Организирали са конкурс за ученическо есе на тема „Защо трябва да имаме закони“, като участниците са наградени с книга и сертификати. Сред магистратите от Районен, Окръжен и Административен съд Перник е проведена анкета за журналист, най-обективно отразяващ дейността на органите на съдебна власт и е връчена грамота на отличения.
 9. ОС Плевен е предоставил анкетна форма за удовлетвореността на учениците.
 10. ОС Хасково е представил лекцията на тема „Как да защитим правата си“ под формата на открит урок. Проведен е конкурс за есе на тема „Реформата в съдебната система в Република България“. Предоставят съобщения за хода на реализиране на програмата и медийни публикации.
 11. Почти всички окръжни съдилища и прокуратури са поканили в Деня на отворени врати учениците от целевата група по Пилотната програма и са им представили работата на съдебните канцеларии и деловодства, програмата за случайно разпределение на дела, информация за интернет страниците им и какво могат да намерят на тях.